

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

VED
CL. ESKILDSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. *Aug. F. Schmidt*: H. P. Hanssen og Folkeminderne.
2. *Wilken Jacobsen*: Slægten Petersen fra Aventoft.
3. *Ingeborg Iversen*: Barndoms minder fra Brede Sogn.
4. *Peter L. Holt*: Gamle Minder fra Brede Sogn.

Nr. 5. 13. Aarg.

1. Nov. 1926

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Vejen Trælasthandel A/S

leverer alt i Trælast, Krydsfiner, amerik. Eg „Insulite“ og andre Bygningsartikler - - - Eget Savværk, Pakkasefabrik, dansk Gran og Eg, samt Stoletræ - - -

VEJEN TRÆLASTHANDEL A/S Telef. 47

GRAM

KØLEANLÆG

for ethvert Formaal

Brødrene Gram A/S
VOJENS.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København

Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Vejle, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK • TRAADVÆRK • VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717

KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf. 59.

Odense.

Jernstøberier.

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,

Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

Graasten Bank A/S

Kontortid 9-12 & 2-5

Lørdag 9-1

GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101

Kontortid: 10-1 og 3-6.

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjyds Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10-12 og 2-4.

VEJEN.

Strik og væv med

Sønderborg - Garn

fra

A/S **Det Nordiske
Kamgarnspinderi,**

SØNDERBORG

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1 1/2 Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE

træffes pers. Tlf. 514: 11-12.

Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Svendborg

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjyds Teglindustri

Nordre Fasanvej 217

Telf. C. 4520 - Taga 1700 -

Taga 1717 - København N.

Facadesten, flammede Sten,

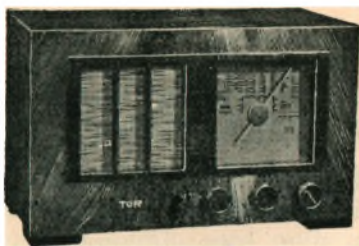
Tagsten, flammede Sten

Alle Bygningsartikler

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

TO-R 1937 Modeller

TO-R Standard U 37

3-Rørs fremragende og selektiv Universal Distancemodtager med Gram-mofontilslutning, Klangfarvekontrol og 70 Stationsnavne paa Skalaen:
For 220 Volt Jævn- & Vekselstrøm

Kr. 325,00

Speciel Type for 110 Volt Jævnstrøm og 220 Volt Jævn- & Vekselstrøm

Kr. 325,00

For 127 Volt Vekselstrøm og 220 V. Jævn- & Vekselstrøm med Auto-transformator Kr. 340,00

4-Rørs Universal Distancemodtager med tre afstemte Kredse. Meget rolig, kraftig og selektiv forsynet med auto-matisk Fadingkontrol, Gram-mofontil-slutning, 80 Stationsnavne paa Skalaen, paa hvilken der tillige findes Visere for Klangfarveindstilling og Lyd-styrke:

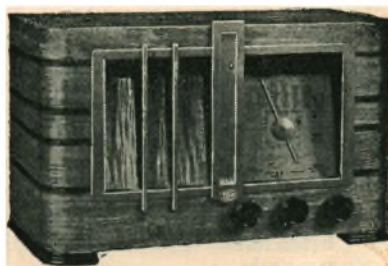
For 220 Volt Jævn- & Vekselstrøm

Kr. 395,00

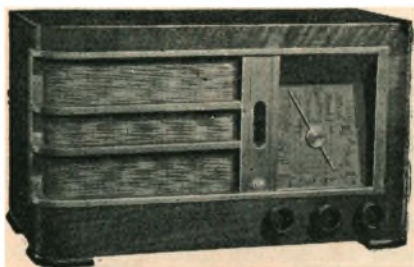
For 127 Volt Vekselstrøm og 220 V.

Jævn- & Vekselstrøm med Auto-transformator Kr. 410,00

TO-R Olympic U 47

TO-R Storsuper U 57

Superheterodyn Modtager med Kort-bølgeomraade. Har alle nye, tekniske Finesser, saasom Glimlampeindika-tor, automatisk Fadingkontrol, Kon-certhøjttaler etc. og paa Skalaen er 100 Stationsnavne, ligesom der findes Visere for Klangfarveindstilling og Lydstyrke:

For 220 V. Jævn- & Veks.st. Kr. 490,00

Speciel Type for 110 Volt Jævnstrøm og 220 V. Jævn- & Veks.str. Kr. 490,00

For 127 V. Vekselstr. og 220 V. Jævn- & Veks.str. m. Autotrfmt. Kr. 505,00

Skriv efter vor Brochure i hvilken samtlige vore Modeller i Reol- og Gram-mofonskabsudførelse er beskrevne, og lad Dem ved en Demonstration gen-nem Deres Forhandler overbevise om, at T O - R er den fuldkomne Radio.

TO-R R A D I O

Hovitzvej 11, København F.

Telefoner: C. 5268 - 13129 - 13130

„H. P. Hanssens Mindefond“

Sønderjydernes utrættelige Fører og Talsmand, H. P. Hanssen, er død. I danske Folk kan ikke vise sin Taknemmelighed over hans store Livsgerning p nogen bedre Maade end ved at fortsætte det Arbejde, han ved sin Død stod mid og derved fæstne Resultatet af hans Værk.

I Erkendelse heraf er vi undertegnede traadt sammen for at skabe en H. Hanssen Mindefond, der skal have som Formaal i Overensstemmelse med H. Hanssens Livsgerning at styrke Danskheden ved vor Sydgrænse ved at yde Stø til Løsning af paatrængende Opgaver, der ligger udenfor bestaaende Forening Rammer eller økonomiske Evner.

Vi opfordrer alle Danske til at yde Bidrag til denne Fond og virke med til, Fonden naar en saadan Størrelse, at den kan faa virkelig Betydning i den for v Land og vort Folk livsvigtige Sag.

Komitéen for H. P. Hanssens Mindefond:

<i>Hans Andersen,</i> Gaardejer, Formand for Landeværnet.	<i>M. Hammerich,</i> Direktør, Form. for Grænseomraadets danske Samfund.	<i>Dr. M. Michelsen,</i> Amtslæge, <i>Dr. phil. & theol. L. Moltesen</i> fhv. Udenrigsminister.
<i>Sven Bøgelund-Jensen,</i> Direktør.	<i>A. M. Hansen,</i> Folketingsmand, Form. f. Det radikale Venstre.	<i>Christmas Møller,</i> Folketingsmand, Form. f. Det kons. Folkepa
<i>P. A. Callø,</i> Kreditforeningsdirektør.	<i>Hans Hansen,</i> Folketingsmand, Formand for Retsforbundet.	<i>I. P. Nielsen,</i> Folketingsmand.
<i>Ernst Carlsen,</i> Generalkonsul.	<i>H. P. Hansen,</i> Rektor, Form. for Grænseforeningen.	<i>Jacob Petersen,</i> Bibliotekar, Form. for Sprogforening
<i>H. Jepsen Christensen,</i> Landstingsmand, Form. f. Sønderj. Skoleforen.	<i>Julius Hansen,</i> Forretningsfører.	<i>M. Refslund Poulsen,</i> Gaardejer.
<i>P. M. Daell,</i> Grosserer.	<i>C. B. Henriques,</i> Højesteretssagfører.	<i>Otto Didrik Schack,</i> Lensgreve.
<i>Benny Dessau,</i> Direktør.	<i>Chr. Jensen,</i> Folketingsmand.	<i>Th. Stauning,</i> Statsminister.
<i>J. Filskov,</i> Underdir. i Kbh. Handelsb.	<i>Alfred Kristensen,</i> Overportør.	<i>H. W. Sprechler,</i> Direktør.
<i>V. Fischer,</i> Borgmester, Direktør.	<i>Dr. phil. O. Krag,</i> Folketingsmand, Formand for Venstre.	<i>Vald. Thomsen,</i> Gaardejer, Folketingsman Form. for Det frie Folkepa
<i>Hartvig Frisch,</i> Folketingsmand, Form. for Socialdemokratiet.	<i>P. Marcussen,</i> Lærer, Form.f.Det unge Grænseværn.	<i>P. Wunsch,</i> Direktør.
<i>Peter Grau,</i> Gaardejer.		

Komitéens Formand:
Th. Stauning,
Statsminister.

Komitéens Viceformænd:
Otto Didrik Schack,
Lensgreve.

Komitéens Hovedkasserer:
Ernst Carlsen,
Generalkonsul.

Dr. phil. & theol. L. Moltesen,
fhv. Udenrigsminister.

H. P. Hanssen og Folkeminderne

AF AUG. F. SCHMIDT

I det smukke Festskrift til H. P. Hanssen af 21. Februar 1932 har Overbibliotekar S v e n d D a h l udarbejdet en udmærket og særdeles nyttig Bibliografi over H. P. Hanssens Forfatterskab, — en Bibliografi, som man meget maa ønske nu bliver fuldført til H. P. Hanssen Død og offentliggjort f. Eks. i Sønderjydske Aarbøger. Indledningsvis omtaler Overbibliotekaren H. P. Hanssens historiske Interesser og de Udslag, disse har givet i hans omfattende Produktion. Som et Led i Arbejdet for at give Oplysninger om Sønderjyllands Fortid maa ogsaa regnes de Bidrag, Hanssen har meddelt til Folkemindesamleren E v a l d T a n g K r i s t e n s e n, da denne Mand i September 1894 for første Gang foretog en Indsamlingsrejse i Sønderjylland. Hanssen og Tang Kristensen rejste sammen fra et Møde i Askov til Aabenraa. Efter at have hjem-søgt en Del Mennesker i Aabenraeegn og paa Als vendte Ewald Tang Kristensen tilbage til Aabenraa. Han fortæller selv herom i sine »Minder og Oplevelser« IV (1928), 41 ff.: »Her tog jeg ind til H. P. Hanssen, som havde vist en hel Del Interesse for min Gerning og forhen havde sendt mig nogle helt gode Optegnelser. Han ytrede, at han kunde ønske, jeg besøgte hans Fædrenehjem Nørremølle, og han tilbød at følge med mig derned. Jeg tog med Glæde imod Tilbudet, og saa tog vi med Dampskibet ned til en Landingsplads eller et Stoppested i Allsund. Derfra havde vi ikke ret langt at gaa. Hans Broder, Chr. Hanssen, som nu var Indehaver af Ejendommen, og hans Søster tog venligt imod mig, og jeg befandt mig vel der. H. P. Hanssen var med mig nede ved Sundet og viste mig Stedet, hvor Tyskerne havde listet over til Als i 1864 Jeg gik og saa paa dette dybe, smalle Vand i allehaande Tanker«

Af Tang Kristensens Erindringer ses det altsaa, at H. P. Hanssen havde sendt Optegnelser til Folkemindesamleren. Disse og antagelig hvad Tang Kristensen har faaet at vide paa Rejsen og paa Nørremølle, blev senere offentliggjorte under H. P. Hanssens Navn i E. Tang Kristensens Bøger. I Værket »Danske Sagn« findes saaledes

f i r e Sagn trykt, meddelt af H. P. Hanssen: (se E. Tang Kristensen »Danske Sagn« VI, S. 497). I E. Tang Kristensens »Jydsk Almueliv« er der ikke mindre end a t t e n af Hanssens Optegnelser. I »Danske Børnerim, Rømsler og Lege« (1896) er der hele t y v e Bidrag. »Kuriose Overhøringer i Skole og Kirke« har t o morsomme Hanssenske Stykker. »Danske Folkegaader« har f j o r t e n af H. P. Hanssen fortalte Gaader. »Vore Fædres Kirketjeneste« har to Skildringer, — og der kunde maaske ved ihærdige Eftersøgninger findes endnu flere trykte Folkemindebidrag af H. P. Hanssen, men de anførte 60 Eksempler faar være nok som Bevis paa, at denne Side af den historiske Forskning ogsaa havde Hanssens varme Interesse og Forstaaelse. Hans historiske Sans og hans Fortælleevne har gjort det naturligt for ham ogsaa at meddele sig til E. T. Kristensen. Hanssens originale Optegnelser af Folkeminder samt hans Breve til vor førende Folkemindesamler findes nu i Dansk Folkemindesamling paa Det kgl. Bibliotek.

Det bør i denne Forbindelse nævnes, at H. P. Hanssens i første Del af sine magtfulde Erindringer: »Et Tilbageblik« har meddelt et aldeles udmærket Bidrag til gammelt sønderjydsk Folkeliv, til Bondekaar i Arbejde og Fest, saa baade ved Begyndelsen af sin Forfatterbane og hen mod dens Afslutning har Sønderjyderne dengangne Fører leveret førstehaands Bidrag til Oplysning om sønderjydsk Folkekultur og Folkedigtning.

I Overbibliotekar Svend Dahls forannævnte Bibliografi findes ingen Henvisninger til H. P. Hanssens Bidrag i E. T. Kristensens Bøger. Dette er ikke til at undres over, da sikkert ingen af de medvirkende ved Bibliografiens Udarbejdelse har anet, at H. P. Hanssen ogsaa har haft Tid til at samle Folkeminder! I Bibliografien mangler ogsaa Henvisning til H. P. Hanssens Artikler om N y d a m f u n d e t, offentliggjorte i »Hejmdal« den 14.—16. Maj 1925.

Det er slet ikke saa helt lidt af direkte kulturhistoriske Oplysninger om sin Hjemstavn, H. P. Hanssen har faaet Stunder til at meddele. Her er ikke alene at nævne de allerede anførte Folkemindebidrag og hans Bog »Et Tilbageblik« I, men ogsaa Artikler og Afhandlinger som »En sundevedsk Kaast« (Sprogforeningens Almanak 1907), »Barndoms minder« (smst. 1914), »Alsisk Indbydelse til Bryllup« (Sønderjydsk Maanedsskrift 1926—27), »Af Sundeveds Historie« (»Hejmdal« 30. November 1928) m. fl. — Disse forskellige Arbejder har ikke alene Betydning for Lokalhistorikere, de er ogsaa af Interesse for enhver, der ønsker at vide fuld Besked om den Mand, hvis Navn engang kommer til at staa blandt de aller-

ypperste, blandt dem, et helt Folk altid vil mindes med Tak og Ære til sene Tider. Derfor bør den Forsker, der engang kommer til at skrive den store Biografi af H. P. Hanssen, huske at iagttage hans lokalhistoriske og folkloristiske Virksomhed og omtale den som en Indgang til hans store Gerning som Politiker.

Slægten Petersen fra Aventoft

Ved WILKEN JACOBSEN, Haderslev

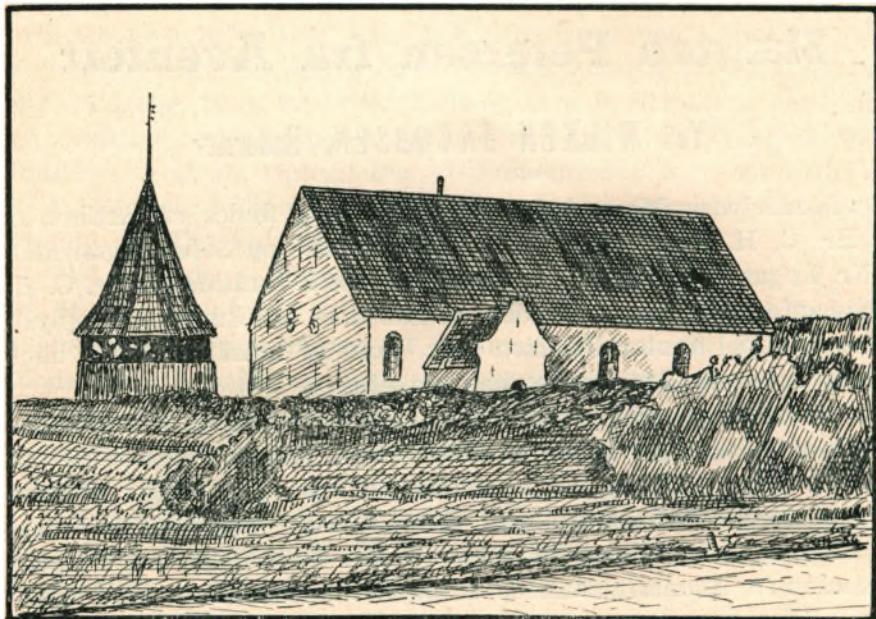
I »Sønderjydske Maanedsskrift«, 9. Aargang findes en Artikel af Hr. C. H. Friis, Nr. Løgum, om Agende- og Salmebogsstriden i Nr. Løgum Sogn i Pastor Asmus Petersens Embedstid. Hr. C. H. Friis anfører til Slut i Artiklen, at han ikke har kunnet faa oplyst, hvor gammel Pastor Petersen blev, samt at Indskriften paa hans endnu bevarede Gravsten er helt ulæselig.

Foranlediget herved glæder det mig at kunne give nogle biografiske Oplysninger baade om Sognepræst Asmus Petersen og om dennes Slægt, idet jeg ved at sysle med min egen Slægts Historie er kommen i Forbindelse med Efterkommere efter Pastor Petersen og paa denne Maade har faaet en Del Oplysninger om Slægten Petersen fra Aventoft, samlede af afdøde Landsdommer Axel Petersen i København.

Slægten stammer fra Egnen nord for Flensborg Fjord, hvor den bl. a. ejede Rønshovedgaard i Holbøl Sogn. Ved Begyndelsen af det 18. Aarhundrede boede paa denne Gaard en Mand ved Navn Jes Asmussen og hans Hustru Ingeborg. Ægteparret havde en Søn ved Navn Peter Jessen, der fødtes 1710 og døde paa Fædrenegaarden den 11. November 1798, altsaa over 88 Aar gammel. Ved Indførelsen af Peter Jessens Død i Holbøl Sogns Kirkebog angives Faderens Navn som Jes Rasmussen, medens Efternavnet Asmussen, der utvivlsomt er det rigtige, anføres i Skatteregnskaberne for Tønder Amt fra Aarhundredets Begyndelse. Holbøl Sogn og hele Lundtoft Herred hørte den Gang under Tønder Amt. Peter Jessen ægtede Enken Marie Richelsen, f. Jürgens, hendes Pigenavn angives saaledes i private Optegnelser indenfor Slægten, men findes ikke i Holbøl Sogns Kirkebøger. Indførelsen i

disse om hendes Død har ejendommeligt nok Fornavnet Maren, men i gamle Dage tog man det ikke saa højtideligt med den Slags Ting. Hun døde den 21. November 1770, og der var flere Børn i Ægteskabet, af hvilke kun Sønnen Asmus Petersen overlevede Faderen. I Holbøl Sogns Daabsprotokol kaldes han mærkværdig nok Rasmus, hvorimod han ellers overalt nævnes med Fornavnet Asmus.

»Slægten Petersen fra Aventoft« betragter **A s m u s P e t e r s e n**, hvis Efternavn er bibeholdt gennem de følgende Slægtled,

Aventoft Kirke. (ca. 1900). — Kirken har nu et højt Taarn.

som sin egentlige Stamfader, og Slægtens Historie begynder da ogsaa først med ham. Han fødtes paa Rønshovedgaard den 22. Oktober 1742, men der foreligger ingen nærmere Oplysninger om hans Barndom. Han bestemte sig for den gejstlige Stand og blev efter at have studeret i Halle indskrevet ved Københavns Universitet, hvorfra han den 5. December 1765 blev teologisk Kandidat. I Efteraaret 1775 blev han i en Adler af 33 Aar af Menigheden valgt til Sognepræst i Aventoft ved Tønder, hvilket Valg stadfæstedes af Kongen den 8. December 1775. Livsvilkaarene i det den Gang fattige Aventoft Sogn var vel egnede til stadig at bringe Livets Alvor i Erindring. Sognet, der mod Nord støder til Vidaaen, der her optog Afløbet af Aventoft Sø og Gudskogen, var ofte delvis oversvømm-

met, og Præstens Besøg i Sognets vestlige Dele, der maatte foretages dels til Fods, dels pr. Baad, var i høj Grad besværlige og ikke sjældent forbundne med Livsfare. Kirkesproget var tysk, men Befolkningens Sprog var dansk, og dette for Menighedens Tarv saa mislige Forhold foranledigede Asmus Petersen og hans Embedsbrødre i Humtrup og Udbjerg til ved General-Kirkevisitationen i Aventoft 1780 at udtale sig for Indførelsen af dansk Gudstjeneste og Religionsundervisning, et Forslag der nærmere motiveredes i en af Sognepræst Andreas Gottlieb Fabricius i Humtrup forfattet Redegørelse af 3. September 1780, der blev overleveret Generalsuperintendenten Adam Struensee. Skønt denne maatte erkende det rigtige i den foreslaede Forandring, forblev dog, i Henhold til det tyske Kancellis Resolution af 26. April 1783, alt ved det gamle, og Asmus Petersen, der tilhørte en dansk Slægt, maatte som Følge heraf ogsaa fremdeles forrette Gudstjenesten for sin danske Menighed paa tysk.

Efter at han i over 17 Aar havde virket som Præst i Aventoft under disse trange og vanskelige Forhold, blev han den 19. Juli 1793 udnævnt til Sognepræst i Nørre Løgum Sogn, den Gang i Løgumkloster Amt, hvor Kirkesproget var dansk. I Løgumgaard, hvor Kirke og Præstegaard er beliggende, havde Asmus Petersen vel blidere ydre Kaar, men Sygdom og Svagelighed — sikkert en Følge af de haarde Vilkaar, under hvilke han havde virket i Aventoft — lagde snart sin tunge Haand paa ham. Fra Aaret 1796 var han blind paa det ene Øje og blev dertil plaget af Gigtsmerter. I Aaret 1805 mistede han efter et 28-aarigt Ægteskab sin Hustru, hvis ældre Halvsøster han ca. 1½ Aar senere ægtede. Da han omsider, efter en omtrent 50-aarig Præstegerning, den 9. August 1825 efter Ansøgning fik sin Afsked, var han medtaget af de heftigste Gigtsmerter og havde mistet Brugen af sin højre Haand. Ikke længe efter sin Afskedigelse, nemlig den 29. April 1826, lukkede han sit trætte Øje i Løgumgaard Præstegaard i en Alder af 83½ Aar, og blev begravet ved Siden af sine tvende Hustruer paa Nørre Løgum Kirkegaard. Gravstenens nu ulæselige Indskrift lyder: »Salige ere de som døde i Herren, de hvile af deres Arbejde, men deres Gerninger følge dem«. Det hedder om ham, at han havde en noget vanskelig Udtale, der lagde ham Hindringer i Vejen, men det fremhæves gentagne Gange, hvorledes han paa den berømmeligste Maade havde røgtet sin Embedsgerning. I sin stille og opofrende Virksomhed ved Danskhedens Grænse mod Syd vandt han sig et hædret Navn, der holdes i Ære af den Slægt, der er udgaaet fra ham,

Og der nedstammer en talrig og vidtforgrenet Slægt fra Asmus

Petersen og hans Børn. Børnene var, med Undtagelse af den yngste Søn Asmus, alle gift og efterlod sig Børn, og disses Efterkommere er nu spredt viden om i Europas forskellige Lande, ja ogsaa udenfor disse, medens dog en Del af Slægtens Medlemmer endnu hører hjemme i Nordslesvig. Af Asmus Petersens Børn forlod kun et enkelt, nemlig hans tredjeældste Søn Friederich Erasmi Petersen, Nordslesvig, idet han kort efter 1800 drog til København, der endnu er denne Linjes Hjemsted, selvom kvindelige Medlemmer af Linjen

Asmus Petersen.

har giftet sig i Norge, Sverige, Skotland og Tyskland. Først i anden Generation begyndte andre af Asmus Petersens Efterkommere at forlade Nordslesvig for at stifte Hjem andetsteds. Hans ældste Søn Peters Søn af samme Navn bosatte sig saaledes i Hull i England, hvor hans Linje endnu blomstrer, medens hans næst yngste Søn Jürgen Richards Søn Johan Richard drog til London og dennes Broder Andreas Georg til Australien, begge for i deres nye Hjemlande at stifte Familie. Sønner af de to sidstnævntes ældre Broder Asmus Friedrich findes endvidere bosat i det vestlige Tyskland. Den københavnske Gren af Slægten Petersen fra Aventoft har stiftet meget store Legater, til hvilke der er tilsikret Medlemmer af den hele Slægt, altsaa ogsaa dem i Nordslesvig, en vis Fortrinsret.

Pastor Asmus Petersen var som nævnt gift 2 Gange. Han blev gift 1. Gang den 25. Juli 1777 med *Maria Margaretha Martini*, født den 30. November 1750 i Broager som Datter af Diakon Christian Martini og dennes anden Hustru Dorothea Maria, f. Erasmi. Slægten Martini stammer fra Ærø. Med hende havde han 8 Børn, af hvilke de 7 ældste er født i Aventoft, den yngste Datter derimod i Løgumgaard. Hans første Hustru døde den 3. September 1805 i Løgumgaard. Den 25. April 1807 blev Asmus Petersen gift 2. Gang i en Alder af 64 Aar med sin første Hustrus ældre, den Gang over 70 Aar gamle Halvsøster *Maria Hedewig Martini*, men ogsaa hende overlevede han. Hun var født den 16. Marts 1736 i Sottrup, og døde i Løgumgaard den 13. Juni 1812. Hun var Datter af fornævnte Diakon Christian Martini og dennes første Hustru Agnes Hedewig, f. Andreæ.

Børnene fra 1. Ægteskab var følgende:

1. *Peter Petersen*, Godsinspektør i Kværns, født 13. Maj 1778 i Aventoft og død den 16. Marts 1838 i Kværns. Han var gift med *Helene Sophie Petersen*.
2. *Christian Petersen*, Gaardejer i Vellerup, Agerskov Sogn, født 22. November 1779 i Aventoft, død i Vellerup 30. Oktober 1859. Han var gift med *Anna Cathrine Bundesen* fra Vellerup. En Søn af dette Ægtepar var den over hele Nordslesvig kendte Gaardejer og Hestehandler Mads Jakob Petersen.
3. *Maria Petersen*, født 25. Maj 1781 i Aventoft, død 3. November 1826 i Flensborg. Hun var gift med Købmand *Johan Christiansen* i Flensborg.
4. *Friederich Erasmi Petersen*, Grosserer i København, født 28. April 1783 i Aventoft, død 17. November 1864 i København.
5. *Jürgen Richard Petersen*, Købmand i Sønderborg, født 13. Maj 1785 i Aventoft, død 24. November 1835 i Sønderborg. Han var 2 Gange gift, første Gang med *Anna Christina Momsen*, og anden Gang med *Anna Maria Margaretha Nomanny*.
6. *Asmus Petersen*, Købmand i Flensborg, født 30. Juli 1790 i Aventoft, død 28. Oktober 1866 i Flensborg. Var ugift.
7. *Dorothea Maria Margaretha Petersen*, født 30. December 1792 i Aventoft, død 14. Marts 1860 i Ørderup, Toftlund Sogn. Var gift med Gaardejer *Wilken Nissen* i Ørderup.
8. *Ingeborg Petersen*, født 6. April 1796 i Løgumgaard, død 22. Marts 1873 i Sønderborg. Gift med Købmand *Johann Heinrich Buntzen* i Sønderborg.

Til Slut skal jeg give nogle Oplysninger om den københavnske Gren af Slægten. Denne nedstammer efter forannævnte *Friederich Erasmi Petersen*, der tidlig forlod det beskedne Fædrenehjem og, efter sin egen Beretning, med kun 1 Specie i Lommen drog til Flensborg, hvor han stod i Handelslære. Omkring Aaret

1801 kom han til København, der blev hans fremtidige Hjemsted. Han begyndte her som Handelskommissionær, fik senere Borgerkab som Grosserer, og stiftede i Aaret 1815 det højt ansete Handelshus Friedr. E. Petersen, der bestod helt til 1902.

Han var gift to Gange, første Gang med Sophie Christophera Elisabeth Christiani, født 20. Marts 1793 i Flensborg, død 17. Maj 1813 i København. Hendes Forældre var Grosserer Kay August Christiani og Henrica Christina, f. Petersen. Anden Gang blev han gift med Wilhelmine Caroline Langreuter, født 1. Januar 1787 i Haderslev, død 2. Maj 1848 i København. Hendes Forældre var Georg Diedrich Langreuter, Justitsraad, Herreds- og Ridefoged i Tyrstrup Herred, Haderslev Amt, og Sophia Elisabeth Antoinette, f. Christiani. Det kan tilføjes, at Justitsraad Langreuters velbevarede smukke Gravsten endnu staar paa den gamle Klosterkirkegaard i Haderslev (se »Sønderjydsk Maanedsskrift« for Marts 1936).

I første Ægteskab var der en ugift Datter og i andet Ægteskab tre Sønner:

1. *Georg Diedrich Asmus Petersen*, Etatsraad, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, Formand for Privatbanken i København.
2. *Anton Carl Friedrich Petersen*, Ejer af Avlsgaarden Værsløvgaard i Holbæk Amt.
3. *Theodor Ernst Petersen*, Overformynder, Konferensraad, Formand for Nationalbankens Repræsentantskab, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Af sidstnævntes Sønner var den ene Civilingeniør og Arkitekt, medens den anden Axel Valdemar Petersen døde som Landsdommer i København. Af Døtrene var den ene gift med Højesteretsassessor Cato Spang Hanssen, født i Sønderborg som Søn af den kendte Patriot, Stadshauptmann, Stænderdeputeret og kgl. Raadmand Hans Peter Hanssen, ogsaa kaldet »Hans Norsk«.

Som allerede antydet er der mange Efterkommere efter Sognepræst Asmus Petersen, men det vil føre for vidt at følge de enkelte Linjer, hvilket ogsaa ligger udenfor denne Artikels Rammer.

Barndomsminder fra Brede Sogn

Af Fru INGEBORG IVERSEN, f. Holdt, i Tønder (født 1858)

1. Fra 1864.

Jeg var den Gang 6—7 Aar gammel. Mikkell Petersens boede da i Harres, men havde før boet i Aaspe, Datteren Gunder Marie og jeg var Børneveninder. Vi besøgte hinanden af og til. Det samme var Tilfældet med de gamle. Saaledes havde Gunder Marie sammen med sin Mor været paa Besøg hos os i Aaspe. Det var da altid en Regel at følge hinanden paa Vej midtvejs, der hvor Armhuset laa. Vi kom ogsaa omtrent dertil, da vi pludselig hørte Soldaternes March og Sablernes Klirren. Vi skiltes saa rask; det var ved at blive mørkt. Jeg var saa angst som en Rotte, og det gik i Galop hjemad. Da vi kom hjem, var Huset allerede fyldt af Østrigere. Det var nu allerede mørkt, og Fader var ved at faa alt ud af Piselen. Alt blev revet ned. Soldaterne slog store Søm ind i Væggene, hvor de hængte deres Sabler, Tornyster og alt muligt. Halm blev lagt paa Gulvet, hvor de skulde sove. Hvor mange vi havde indkvarteret, husker jeg ikke. De havde deres Ind- og Udgang gennem Pisseldøren til Haven.

Jeg husker, der var en blandt Soldaterne, der hed Budai. Ham var vi Børn glade for. Vi fik store Stykker Sukker af ham, somme Tider ogsaa rød Vin. Han vilde ogsaa gerne lege med os. Han lærte mig at tælle til 20 paa Ungarsk; men det har jeg forlængst glemt igen. Jeg tror nok, at de Soldater, der var hos os, var ret gode Mennesker. En Dag kom der imidlertid en 5—6 Stykker, som ikke var saa milde. De var, saa vidt jeg husker, paa Gennemrejse. De forlangte af Mor næsten alting. Jeg husker, de vilde have Flæsk og Kød. Mor sagde, at vi havde ikke noget. Saa jog de deres Bajonetter op i Røgkamret, som de opdagede lige ved Skorstenen i Køkkenet. Om de fandt noget, husker jeg ikke. Jeg var saa bange som et Lam. Hele Byen havde Soldater, den ene flere, den anden færre.

2. I Skole.

Vi gik jo i Skole i Bredebro. Om Sommeren var vi altid hjemme i Aaspe om Middagen, og før vi saa igen skulde af Sted, skulde

skiftevis Søster Line og jeg, den ene vaske Gafler, Knive og Skeer af, den anden feje Køkkengulvet. Saa løb vi. Vi fik altid et Par Knæbkager med i Lommen.

En Dag, kort efter at jeg var kommet i Skole, kom jeg til at gaa ganske ene hjem. Vi smaa kom nemlig det første halve Aar altid før ud end de store. Tæt oppe ved Aaspe kom der da en gammel Mand uden Hat med langt sort Haar ned i Panden og ned ad Halsen. Jeg turde ikke møde ham og gik derfor med den anden Sti hjem. Jeg tænkte jo nok, det var vel gamle Jesper Skomager, men alligevel var jeg bange.

Om Vinteren gik vi hjemmefra om Morgenens, inden det blev lyst. Var det tørt og godt Vejr, skulde vi hjem til Middag, var det derimod daarligt Vejr, fik vi Brød med og en Flaske nymalket Mælk, som vi afleverede hos Rebslagerens Niels Hansen, som den Gang ogsaa var Byens Postmester. De kogte os saa Mælken. I Tasken havde vi et Par tørre Strømper med, som vi skulde trække paa, dersom vi blev vaade. Vi gik altid i Træsko, om Sommeren mest endda i Klodser. Middagsmad fik vi saa om Aftenen. Det var helt mørkt, naar vi kom hjem.

Onsdag og Lørdag Eftermiddag havde vi ingen Skole, men derimod skulde vi saa i Syskole fra tidligt Foraar til sent om Efteraaret. Vi begyndte Syskolen Kl. 1 og holdt op Kl. 6. Kl. 3½ havde vi en kvart Times Pause til at spise vort Brød og røre vore Ben i. Jeg syede i disse Aar en Mængde Skørter og Overskjorter til Far og Bror Peter, men ogsaa Linned til os Piger, alt med Fingrene.

3. I Danseskole.

Engang kom der en Danselærer, Tarp hed han, vistnok den første paa denne Tid, og vilde samle Børn til en Danseskole. Jeg kom da med. Hvorfor Søster Line ikke kom med, husker jeg ikke, maaske hun da er gaaet til Konfirmationsforberedelse hos Præsten. Jeg havde kun et Par Støvler, som kun kom paa, naar vi skulde i Kirke eller et Sted til Bys. Det kunde da ikke gaa an at tage dem paa hver Dag til Danseskole! Jeg skulde derfor dertil have et Par gamle Støvler paa af Søster Lines, som stod paa Hylden. De kom ned og blev godt smurt ind, da de jo var stive og tørre. For store var de ogsaa, saa Næsen stod i Vejret. — Dansesalen var hos Skomager Jens Jespersen i Bredebro, hvor vi dansede paa Lergulv. Tarp hoppede rundt i Midten med Violinen og vi i Kreds udenom.

4. Høstgilde.

Naar vi hjemme i Aaspe havde alt Hø og Korn inde, holdt vi Opskær, som vi kaldte det. Det var jo Høstgilde. Hvor vi Børn glædede os til denne Dag! Da blev Bukken slagtet, og vi fik Suppe med saadanne fine Melklumper med Korender i, en Masse rullede Tvebakker i opblødt fed Mælk og et godt Stykke Smør, ogsaa Hvidkaal og Kød med Peberrod, hvor der ogsaa var en Masse Korender i. Det var en stor Dag. Naboer og de, der havde hjulpet i Høsten, var der jo ogsaa. Om Eftermiddagen gav det Kaffe og Kager. Kagerne bestod i en Pulverkage og Søsterkage, Tvebakker og maaske lidt Pebernødder. Til Aftensmad var der The og Brød, hjemmebagt Kage, Smør, og til Paalæg de forskelligste Slags hjemmelavede Pølser som Rullepølser, Brunsvigere, skaaret Kød fra om Middagen, Ost, hakket Æg. Alle Mandfolkene fik baade om Eftermiddagen og om Aftenen Kaffepunch og Tepunch. Naar der saa i Nabolaget var Opskær, var vi ogsaa med der.

5. Musegilde.

Saadan var der ogsaa Musegilde, naar der var optærsket om Vinteren, men det var kun om Eftermiddagen, og der var ingen videre fremmede uden Daglejerne, der havde hjulpet at tærsk. Tærskningen foregik i Loen og med Plejl.

6. Stegegilde.

Om Efteraaret i Slagtetiden, hvor alle og enhver slagtede, var der rundtom Stegegæst eller Stegegilde. Der blev da altid opvartet med varm Mad, Steg, Sovs, Kartofler, Hvid- og Surkaal, Agurker, Græskar og hvadsomhelst Saft: Solbær, Trandbær osv. Det var jo den eneste Gang om Aaret, at det skete. Far og Mor havde saadanne Selskaber med Mikkel Petersens og Niels Truelsens i Harres, Hans Hansens og gamle Jakob Hansens og Niels Thomsens i Trelborg, Kresten Hansens i Brede, Thomas Styrks og Jens Peters (Fars Fætter) i Møllerup, og Rebslageren Niels Hansen i Brede, der senere blev Postmester, var somme Tider ogsaa med. Desuden kom Degnen, den gamle Iversen og Hustru, og fra Svanstrup Christian Hansen og Hustru.

Hjemme i Aaspe slagtede vi sent om Efteraaret paa een Dag en Ko og to store Svin. Der skulde jo slagtes paa een Gang, for at alt kunde saltes sammen, og for at baade Kød og Flæsk kunde komme sammen til Sursuppen. Det var travle Dage. Der skulde

jo laves sorte og hvide Pølser; al Talg fra Koen skulde smeltes. En Del af Talgen kom i Saltlage, en anden Del i store Blikfade, hvoraf vi brugte en Del til at støbe Lys af, thi den Gang var Petroleumslamper endnu ikke i Brug. Naar Skrædderen kom i Huset for at sy til Far og Bror Peter, brugte han en stor Glaskugle foran Lyset for bedre at kunne se. Talgen i Saltlagen blev afsiet, mens det var kogende, i en Balje koldt Vand og saa med det samme trykt op i Bolde med Hænderne og saa kommet i salt Lage. Det kunde paa denne Maade staa sig hele Aaret rundt. Fedt af Svinene blev jo ogsaa afsmeltet. Saa skulde der af Koens Hoved laves Plukkefinke, baade store og smaa. Koens Lever, Nyre og Hjerter kom ogsaa med. Det blev altsammen kogt Dagen efter Slagtingen. Naar Kødet var koldt, blev det sorteret og skaaret i Stykker; de store, smukke blev til lange Plukkefinke, de smaa Stykker og alle Kanter blev skaaret ganske fint til smaa Plukkefinke. Disse kom i en Potte. Der blev den kogende Suppe, tilsat med Eddike, paahældt. Potten blev naturligvis tildækket med kogende Talg, for at det kunde holde sig. Den blev siden spist med Skeer og smagte rigtig godt. De store Plukkefinke kom i en Krukke, tilhældt med Suppe og dygtig Eddike. Naar de skulde bruges, blev Stykkerne godt mellet og brunet i Panden med Løg, hvor Sovsen, som bestod af Suppen og sur Fløde, blev tilsat. Det smagte ogsaa godt. Vommen af Koen blev ogsaa kogt for sig selv. Mens dette stod paa, var den sammenrullet og ombundet med Seglgarn. Naar den saa var kold, blev den skaaret i Stykker. Det blev saadanne runde Stykker, som saa kom i baade de store og de smaa Plukkefinke. De smagte mig bedst. Saa skulde der laves Rullepølser, Brunsvigere (Spegepølse), Stegepølser af baade Koen og Svinene. Stege blev hensat af baade Ko og Svinene, baade frisk og i sur. Skinker og Bov, Sideflæsk og en Masse Oksekød blev jo saltet. Næsten hele Vinteren igennem fik vi Kaalsuppe eller Langkaal eller Ærter hver Søndag og en Dag mere om Ugen, enten Mandag eller Tirsdag. Somme Tider fik vi da ogsaa Perlegrynssuppe. Sjældent blev der en Høne slagtet til Suppe. Det var altid en Delikatess. Vi havde jo dengang ikke mange Høns. Hønsesuppe blev kun bragt til en syg eller en Barselkone i Nabolaget, i Familien eller af Bekendtskabet. Der var aldrig Tale om at købe et Stykke Kød. Jeg ved heller ikke, hvor vi skulde have købt det henne, da der ingen Slagtere var paa den Tid. Moder lavede da ogsaa en Mængde Frikadeller og Kødboller, som blev hensat, ligeledes et Par store Sylte.

7. Ølbryggeri.

Øl bryggede vi selv, da jeg var Barn, og saa havde vi travlt. Den store Øltønde skulde ordentlig skrubbes og skoldes i flere Hold Vand. Det sidste Vand med Malurt skulde staa godt tildækket, indtil Øllet var færdigt og skulde i Tønden, hvilket først skete næste Dag. Øllet skulde gæres om Natten. Hvis det ikke gærede godt, blev det ikke godt og kunde heller ikke staa sig. Hvis det skete, at Øllet blev surt, fik Kalve og Svin det, og saa skulde der jo brues igen.

8. Bagning.

Vi bagte ogsaa selv, hver tredje Uge omtrent. Dengang hørte til enhver Bondegaard et Bagehus, opført af Sten, der laa lidt af-sides, som oftest nede i Haven. Den første Tilberedelse var at sætte Tørv i en Række i Ovn, med tre Huller i, hvor der skulde lægges Ild med Træ paa den Morgen, der skulde bages. Vi sendte jo vor egen Rug til Møllen. Rugmelet blev aftemset; det aftemsede Mel lavedes der Kage af, det grove blev brugt til Brød. Grovbrødet blev syret et helt Døgn. Kagedejen blev tilrørt Aftenen før Bagningen.

Saa var det Stil, at naar vi bagte, sendte vi en Kage og et Brød til Naboen; det samme var Tilfældet, naar de bagte. Kagen var dengang kun af det mørke Rugmel. Længere hen begyndte Mor at bage i Ovn i Komfuret, et Par Kager hver Gang, hvor der ogsaa kom en Del Hvedemel i. De blev jo lidt hvidere og smagte ogsaa meget bedre. Vi spiste jo paa denne Tid ikke en saadan Mængde Kager som i vor Tid.

Gamle Minder fra Brede Sogn.

Af PETER L. HOLT, Bredebro (født 1846)

Vor gamle Slægtsgaard ligger i den lille By Aaspe, som en Spøgefugl kaldte for Nasaret. Gaarden var fra de ældste Tider gaaet i Arv fra Fader til Søn. Den var, hvad man i gamle Dage kaldte for en Halvgaard. Økonomisk var det, set med Nutidens Øjne, en daarlig Tid, dengang da Fæstebonden stod under Herremandens Pisk og, naar der kom Bud, maatte enten sende Køretøj eller Arbejdsfolk, sætte eget Arbejde til Side og selv vente med sit

til bedre Tider. Naar Bonden eller hans Folk ikke straks efterkom Opfordringen, eller naar Arbejdet udførtes skødesløst, vankede der Straf. Saaledes fortalte de gamle et Tilfælde fra Høhøsten, da et Hold Karle skulde slaa Græs. Ti til tolv Karle gik bag hinanden med lige saa mange Afragere, alt under Tilsyn af Forvalteren. Herremanden fik imidlertid selv Lyst til at se, hvorledes Arbejdet gik. Da han var kommet Rækken igennem, udtalte han til den sidste Karl, at han skulde slaa Græsset dybere, det gav mere Hø. Karlen gjorde imidlertid som ingenting og arbejdede videre, idet han svang Leen temmelig langt ud, saaledes at Herremandens Ben kom i Fare. Herremanden selv blev nu vred og ordrede Karlen med hjem, han skulde i Hullet. Ankommen der, var der ingen hjemme, og Herremanden maatte selv hente Nøglen. Efter at Døren var aabnet, gjorde Herremanden Tegn til Karlen om at gaa ind i Hullet. Da Karlen imidlertid ingen Anstalter gjorde, gentoges Opfordringen for anden og tredje Gang, men med samme Resultat. Da Herremanden saa forsøgte det med Magt, viste Karlen, at han var den stærkeste, thi inden Herremanden saa sig om, sad han velforvaret i Hullet, medens Karlen laasede Døren af, tog Nøglen til sig og gik hjem. Hvad der siden kom efter det, blev ikke fortalt.

Efter Bondefrigørelsen var Herremandens Tryk knækket. Bonden og Husmanden blev Selvejere, og Tiderne blev lysere. Men det gik kun langsomt, thi Bygningerne var i daarlig Forfatning og maatte forbedres; Jorderne ligeledes, og alt det kostede Penge, og dem var det knapt med. Indtægterne var smaa, og Udgifterne jo ogsaa. Den første Tjenestepige, som jeg husker i Hjemmet — jeg har maaske været en 5—6 Aar — kom vandrende herved fra Jylland i Træsko med en lille Bylt under Armen og blev lejet for en Løn af 8 Rigsdaler for et Aar. Hun blev saa hos os i 8 Aar og forhøjet i Løn med 5 Rigsdaler aarligt og noget Uld, som hun selv spandt og fik lavet Tøj af. Med disse beskedne Indtægter havde hun faaet sig samlet en Seng og godt med Tøj til sig selv. Det var godt gjort. Hun blev senere gift, og Far og Mor gjorde hendes Bryllup. En Karls Løn var noget højere.

Skatterne var ikke store, men Indtægterne ogsaa smaa. I Skifteopgørelsen fra 1837, da Fader overtog Gaarden, takseredes en Kø til 16 Rigsbankdalere, større Stude til 20, mindre til 10, Kvier til 7, Kalve til 3 Rigsbankdalere, en brun Hoppe kostede 20, et Føl 10, en brun Hest 30, en ældre Hoppe 10, et Faar 1, en Tønde Rug 2½, en Tønde Byg knap 2 Rigsbankdalere, 5 Tønder Boghvede kostede 6 Rbdr. 32 Skilling, 1½ Tønde Malt 3 Rbdr. 36 Skilling osv.

I den danske Tid blev Far udnævnt til Lægdsmand, d. v. s. han skulde føre Kontrol over det værnepligtige unge Mandskab med, hvor den enkelte opholdt sig, deres Alder og naar de skulde møde til Session, og ligeledes sørge for, at de udtagne mødte til Tjeneste. Selv skulde han altid være til Stede paa Sessionsdagen. Han havde ligeledes Bestilling som Forligelseskommissær eller Forligsmand, som det ogsaa kaldtes. Naar Folk ikke kunde forliges, og der opstod Trætte Mand og Mand imellem, skulde de møde hos Forligsmanden, som saa skulde se at tale dem til Rette.

Desuden var Far Byens Oldermænd, og som saadan skulde han føre Regnskab over Byens Anliggender, Vejenes Vedligeholdelse, Udlejning af samme og Byens Fællesjorder. Byens Grande afholdtes hos ham, hvor Byens Fædre drak Punch til den store Medaille, saa længe der var Overskud i Kassen

Mere højtideligt gik det til hvert Aar til Jul, naar Degnen kom for at samle Degnerug og Klokképenge. Enhver Husejer betalte en Skæppe Rug og lidt Klokképenge. Degnen indfandt sig efter gammel Skik gerne til Aftensmad hos os, en Oplevelse for os Børn.

Efter 1864, da Tyskerne overtog Magten, havde de ikke Brug for Lægds mænd, men Kommunen Aaspe valgte saa Far til Kommuneforstander. En Tid forestod han dette Embede, indtil den Dag kom, da der skulde aflægges Ed — da sagde han Stop!

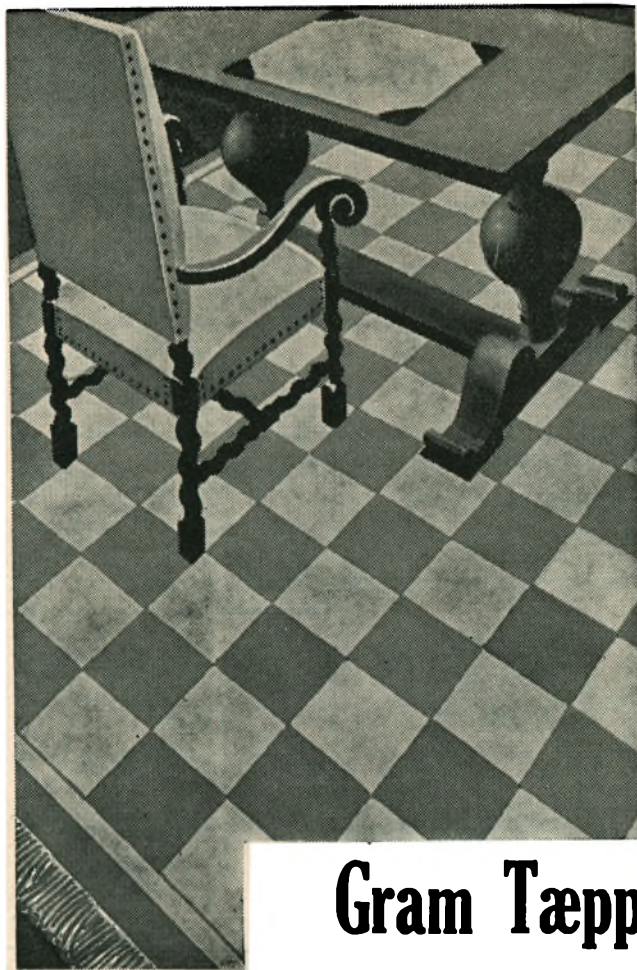
Han var med til i 1875 at oprette Brede Sogns Spare- og Laanekasse og var fra 1886 til 1898 dens Administrator. Ligeledes var han mangeaarig Kirkeældste og Medlem af Provinssynoden.

Hvad Oprørerne i 1848—50 ikke formaaede at sætte igennem, undsaa to Stormagter sig ikke ved at fuldføre i 1864, da Oprørerne maatte skyde en hvid Pind efter deres Hertug og Selvstændighed, og Danmark mistede sin retmæssige Jord: Slesvig. Dog levede Fredstraktaten i Prag et Lyspunkt, det var § 5, der lovede os Danske fri Afstemning om vort Tilhørsforhold. I den Tro og det Haab, at § 5 nok skulde blive opfyldt, opterede næsten alle unge danske Mænd, der stod for Udskrivningen til Soldat, for Danmark, Men det blev en lang Ventetid, og til sidst blev § 5 slettet. Vi, der havde opteret, blev derved udviste. Det var imidlertid ikke saa let at forlade sit gamle Hjem, og det blev derfor udsat saa længe som muligt, indtil Politiet kom og gjorde kort Proces.

En Nat blev Gaarden omringet af Gendarmer, og der bankedes paa Døren. Tjenestepigen, der var den første, som hørte det, lukkede Døren op og blev ikke saa lidt forskrækket, da hun saa, hvem det var, der bankede paa. Hun hentede Fader, og da han

kom til, blev han af Vagtmesteren tiltalt i en brøsig Tone om straks at sige, hvor Sønnen var. Straks efter stod Vagtmesteren ved min Seng og erklærede mig for Arrestant. Far skulde kautionere for, at jeg ikke flygtede. Det samme skete hos vor Nabo. Saa drog de ubudne Gæster til de andre Byer i samme Ærinde. Resultatet blev, at alle de fangne Forbrydere samledes hos os næste Morgen. Vi fik travlt med at faa Vognen i Stand til de mange fremmede. I en Kassevogn med mange Sæder gik det saa ad Tønder til, ledsaget af Politi baade for og bag ved. Ankommet der mødte vi op hos Herredsfogeden og modtog Dommen: en Udvisning inden 2×24 Timer. De, som tidligere havde mødt, men ikke havde efterkommet Udvisningen, fik tillige en Bøde paa 10 Daler. Næste Dag gik det saa mod Nord. I Løbet af Sommeren — vistnok i 1867 — vendte en og anden tilbage, men det var ikke saa nemt, det skulde ske i Smug, ingen maatte vide det.

Det gav ogsaa Anledning til smaa Pudsigheder. Gendarmen møder op i Gaarden og spørger efter den hjemvendte. Ja, han har været her, men ingen ved, hvor han nu er. Han og en anden var imidlertid gaaet ud paa Marken, og da de ser Gendarmen, sætter den ene i Rend alt, hvad han kan — men ikke den udviste. Da Gendarmen naaede den løbende, var den anden undsluppet. En anden Gang maatte han dog selv bruge Benene. Men naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest. I sin Kvide søgte han ned i en Mergelgrav, hvor der lige arbejdedes. Han byttede saa sine Klæder med en af Arbejderne, der saa flygtede videre i hans Sted. Han blev ogsaa denne Gang frelst. — Siden har jeg saa tjent ved Livgarden i København.

Gram
Tæpper,
Tæppestoffer
og
Løbere

Gram Tæppefabrik, Gram

Telefon Gram 28

Støt Danskheden ved vor Sydgrænse! ~

***Vær med til at føre H. P. Hanssens Arbejde
videre! ~***

Giv et Bidrag til H. P. Hanssens Mindefond! ~

Postgiro. 1936

KAMPMANN & HERSKIND ^{A/S}

Vestergade 2 - København

Kul og Cokes Import

TELEFON

2628

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab - Aabenraa - oprettet 1872

Aktiekapital Kr. 1.000.000,—.
Reserver ca. Kr. 500.000,—.

Willemoesgade 3

Telf. 11414-12114

A/S

ALLIANCE

Elektr. Anlæg
NEON Anlæg

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16. Telefon Central 9123

GØDNINGSKALK

98 pCt. kulsur Kalk (am. Latitude) i Varen, som den leveres - ca 100 pCt. passerer 1 mm Sigte

NORDISK
KORSETFABRIK

Amaliegade 37 - København K - Telefon 11 328

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:
9-12, 2-4. Lørdag 9-1.
HADERSLEV

Folkebanken for Als og Sundeved A/S

Kontortid: 9-1, 3-5
SØNDERBORG

Støt de

sønderjydske
Indsamlinger

Snoghøj Gymnastik- højskole

Fredericia.
3 Maaneders Sommerskole.
5 Vinterskole.
Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Ja - men
Jrmas
Kaffe
smager bedst

Friskremet
med egne malterede Bønner.
Carl Schepert, København, Etast. 1906.
Egen Import.

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9

Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid
NYLAGTE **ÆG**

stemplet med D. A. Æ.-Mærke.

Alfred Benzon

København

C. 194

Halmtorvet 29.

A/S Gasaccumulator
Uplandsgade 16 Telf. 5060

København

Sønderjyllands Befrielse

En Bog for alle,

der er interesseret i Sønderjylland. Dels en Fremstilling af det begivenhedsrige Tidsrum mellem 1700 og 1721, da det store Opgør mellem de nordiske Nationer fandt Sted, dels en indgaaende Skildring af Kampene om Sønderjylland, hvorved vi befriede vor sydligste Landsdel for fremmed Overherredømme og lagde Grunden til den første Genforening.

»Danmark-Norges Deltagelse i den store nordiske Krig, Sønderjyllands Befrielse«, som Bogen hedder, er baade saglig og livlig. Forfatteren, Oberstløjtnant *Jens Johansen*, har paa en aldeles glimrende Maade udnyttet det Kæmpemateriale af nyt og betydningsfuldt Stof, der har staaet til hans Raadighed. Han har ogsaa forsynet Bogen rigeligt med Illustrationer og Kort, saa at man kan faa det fulde Udbytte af Læsningen.

5 Kr. 75 Øre

Gyldendal.

Husmandsbrandkassen for Danmark

Ca. 130.000 Medl. 1000 Mill. Kr. Forsikringsnm. Reserver ca. 1,6 Mill. Kr
Moderat Præmie. Hurtig Afregning. Kulant Behandling

Nærmere Oplysninger faas ved Henvendelse til Distriktsforstanderne, Sognetillidsmændene eller Hovedkontoret:

Nørrevoldgade 16, København K., Telefon 383

Det kgl. oktr. alm.
Brandassurance-
Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

^{A/S} GRØN & WITZKE

Kongens Nytorv 6

ASSURANCE-
KONTORER

Telefon C. 9361

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K.

Telef. Cen. 447

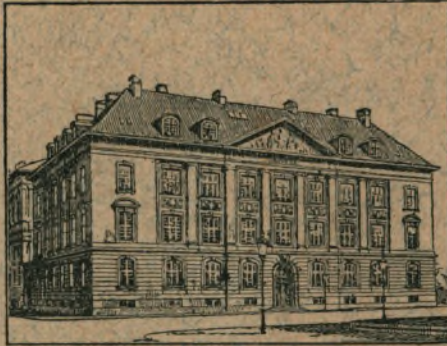

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

DET GJENSIDIGE FORSIKRINGSSKAB

„DANMARK“

HOVEDKONTOR: VESTRE BOULEVARD 34

BRAND- OG TYVERIFORSIKRING - LIVSFORSIKRING
LIVRENTER - SYGE- OG ULYKKESFORSIKRING
ANSVAR- OG LOVPLIGTIG ULYKKESFORSIKRING
AUTOMOBILFORSIKRING M. M.

- Agenter overalt i Landet -

VERITAS

BUNKEROILSTATIONS

COPENHAGEN - ESBJERG - SONDERBURG

STOCKHOLM - GOTHENBURG

HAMBURG - ROTTERDAM - ANTWERP

MANUFACTURERS OF
MARINE LUBRICANTS

STOCKS AT ALL PRINCIPAL PORTS IN THE WORLD

ALFRED OLSEN & Co.,

LTD.

KVÆSTHUSGADE 3 - COPENHAGEN

TLF. C. 5021.